Ner 1. ROK 1842. PONIEDZIAŁEK 3 STYCZNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztéry, numer pojedynczy groszy dziesięć.

IMIONA RZYMSKIE.
Dziś Daniela M.

IMIONA SŁAWIAŃSKIE.
Dziś Włastimir.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień, godzina		Barometr do 0° Reaumura w miarze Paryzkiéj	Stopnie ciepła podług Reaumura	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i rożne uwagi
	6	27" 5''' 763	+ 0° 2	1''' 99	PPn Wschodni słaby	Pochmurno	
30	2	6, 779	+ 0, 0	2, 62	Pn Wschodni średni	,,	
	10	7, 892	— 1, 6	2, 03	,, mocny	,,	

Wiadomosci zagraniczne.

POLSKA.

Warszawa 27 Grudnia.

Przez postanowienie, z dnia 5 (17) b. m. rada administracyjna udzieliła list przyznania, marszałkowi państwa francuzkiego, xięciu Raguzy, na nowe wynalazki, poczynione przez niego w części hutnictwa żelaza, według opisu i planów, złożonych w komisyi rządowéj spraw wewnętrznych a mianowicie: 1) Na aparaty nowe, do ogrzewania powietrza przy chutach do podsycania ognia potrzebnego. 2) Na aparaty do suszenia drzewa opałowego, które także mogą być używane do suszenia innych materyałów w zakładach fabrycznych używanych, przy których idzie o ulotnienie wody, lub soków roślinnych, połączonych z materyałem suszyć się mającym. 3) Na nowy kształt wewnętrzny i konstrukcyą pieców wielkich, do przetapiania rud żelaznych na drzewie, bez poprzedniego zwęglania go, i to na drzewie w szczepach dużych, jak się powszechnie w sążni rąbać i układać zwykły. 4) Na piece zwane (płomieniowe *(four à réverbere)*, z kominami lub bez kominów, przy którychto ostatnich przeciąg powietrza koniecznie potrzebny, za pomocą mechanizmu, komin zastępującego, może być osiągnięty. 5) Na aparaty do chwytania gazów ulatniających się gichtą wielkiego pieca, lub z innego ogniska, przy chutach i do zużytkowania tychże, dla podniesienia stopnia ciepła w piecach wielkich, fryszerkach, piecach płomieniowych lub innych, w hutnictwie używanych; nakoniec do opalania kotłów machin parowych. Przywiléj takowy rozciągać się będzie na Królestwo Polskie i służyć ma na lat dziesięć, licząc od daty niniejszego postanowienia.

ROSSYA.

Petersburg 1 (13) Grudnia.

Dnia 5 listopada miało miejsce w Smoleńsku odkrycie uroczyste pomnika, wzniesionego z rozkazu N. Pana na pamiątkę sławnéj bitwy 5 sierpnia 1812. Ten pomnik podobny ze swego kształtu do Borodińskiego i różniący się jedynie tem że jest ozdobiony orłami mającemi skrzydła, wznosi się na placu parady naprzeciw carskiego bastyonu. Jego Wysokość wraz z pagórkiem na którym stoi, wynosi 36 arszynów a obwód piedestału 19½ arszyna. Pośrodku obeliska znajduje się obraz N. Panny Smoleńskiéj a na piedestału plan bitwy i napisy następujące: 1) 5 sierpnia Smoleńsk był broniony przez 62 bataliony, 8 szwadronów, 144 działa. 2) Rajewski, Dochturow bronili Smoleńska. 3) Barclay de Tolly, Bagration dowodzili naczelnie. 4) Bitwa Smoleńska 4 i 5 sierpnia 1812. 5) Nieprzyjacielowi zabito 1 jenerała, trzech

raniono i 20,000 żołnierzy zabito. 6) Rossyanom zabito 2 jenerałow, raniono 1, i stracili oni 9,600 żołnierzy. 7) 5 sierpnia nieprzyjaciel attakował ze 111 batalionami, 28 szwadronami i 300 działami —W wilią odkrycia pomnika towarzystwo amatorów w sali zgromadzenia szlacheckiego dawało widowisko teatralne na rzécz wdów i sierot obrońców ojczyzny poległych w 1812 roku, które przyniosło do 2000 rubli.

AUSTRYA.

Wiedeń 15 *Grudnia.*

Przeznaczony do Konstantynopola królewsko angielski poseł sir Stratford Canning, który miał kilkakrotne konferencye z kanclerzem państwa xięciem Meternich, względem spraw tureckich i greckich i już opuścił Wiedeń, udaje się przez Ateny na swoję posadę, aby udzielić rządowi greckiemu rezultata wspomnionych konferencyi i ugruntowane na nich rady ku utrzymaniu i postępowi młodego królestwa, aby spokojność i porządek mimo ciągłych intryg stronnictwa mogły być zachowanemi; z drugiéj zaś strony ma także usposobić do spokojniejszych uczuć portę, która niezaprzeczenie w nieprzyjaznych zamiarach zgromadziła już około 40000 wojska w Rumelii.

PRUSSY.

Berlin 20 *Grudnia.*

W skutek własnoręcznego zaproszenia królowéj Wiktoryi, król na chrzest xięcia Walii do Londynu się uda. Wyjazd nastąpi dnia d. 17 albo 18 stycznia, po odprawieniu d. 16 w niedzielę uroczystości orderowéj. Orszak N. Pana będzie bardzo liczny; wymieniają między innymi jenerałów Natzmer, Neumann i t. d.

FRANCYA.

Paryż 21 *Grudnia.*

Sąd parów nie wydał jeszcze wyroku względem Quenisseta i jego wspólników. *Gazette de Trybunaux* zapewnia iż pogłoska jakoby w skutek zeznań Dufoura nowe nastąpiły aresztowania, jest bezzasadną; tudzież że podobne zeznania po zamknięciu postępowania sądowego nie mogą być sędziom komunikowane. Sąd parów uznał wczoraj większością 130 przeciw 121 głosowi redaktora dziennika *Peuple* Dupoty winnym, do czego się najwięcéj przyczynili hrabiowie Broglie i Molé; przeciwni zaś byli osądzeniu prawie wszyscy zwolennicy pana Thiers.

ANGLIA.

Londyn 15 *Grudnia.*

Korespondent paryzki dziennika *Times* utrzymuje, iż z pewnego źródła dowiedział się, że rząd angielski zawiadomił rejenta hiszpańskiego; najprzód, że nie tylko nie pozwoli na zbrojną interwencyę w Hiszpanii, ale nawet na znaczne zgromadzenie wojska na granicy pyrenejskiéj, powtóre że nie zamierza opierać się żadnemu planowi zaślubin królowéj Izabelli; byleby wybranym dla niéj małżonkiem, nie był żaden z xiążąt francuzkich, i nakoniec, że nie weźmie udziału w żadnym kongresie któryby mógł być zwołanym w celu uregulowania spraw wewnętrznych Hiszpanii, i opierać się będzie najenergiczniéj wszelkim środkom zmuszającym i innym rozporządzeniom jakieby mogły być postanowionemi przez podobny kongres, zebrany z wyłączeniem Anglii, przeciw godności i prawom Hiszpanii, jako państwa niezawisłego.

Times wzywa rząd aby położył koniec intrygom repealistów w Irlandyi, którzy mając O'Connella na czele, starają się wielką i ważną część posiadłości królowéj Wiktoryi, podburzyć i przeciw koronie angielskiéj zniechęcić. Na zgromadzeniach ich, mówi ten dziennik, miewane bywają mowy które gdyby pochodziły od chartystów, poprowadziłyby ich niezawodnie do Botany Baj. Tymczasem repealiści bezkarnie odbywają swoje *meetings*, przy których lord major Dublina w brew godności swego urzędu prezyduje, a niepomny na złożoną przy objęciu nowéj posady przysięgę, irlandczyków podburza, przypomina im w jaki sposób Belgia zrzuciła jarzmo Holandyi i przez podburzania i składki amerykańskich sympatystów, zachęca ich do połączenia się z jakiem katolickiem albo republikańskiem państwem. Te oznaki sympatyi i wsparcia repealistów ze strony amerykan, dają temu dziennikowi powód do wezwania ministrów, aby przesłali energiczne przedstawienie w tym względzie gabinetowi amerykańskiemu.

Morning Chronicle donosi, że pan Lawrence Peel został mianowany najwyższym sędzią w Bengalu.

Dubliński korespondent dziennika *Times* zapewnia, że między wigami i O'Conellem zawartym został najściślejszy związek w celu zwalenia gabinetu torysowskiego. To musiało być wykonaném w największéj tajemnicy, bo jak wiadomo od upadku wigów, O'Connell nieoświadczał się względem nich przyjaźnie, a ich dzienniki attakowały go kilkakrotnie bardzo gwałtownie.

Chartyści uorganizowali się teraz w formalne jednostajne stowarzyszenie pod nazwą »związek konstytucyi narodowéj,« którego kierunek powierzony jest władzy wykonawczéj złożonéj z pięciu członków, która przebywa w Londynie; członkiem towarzystwa staje się każdy kto sobie kupi kartę i zapisze swoje nazwisko; z tego nawet kobiety nie są wyłączone. Podrzędne stowarzyszenia w tychże hrabstwach albo powiatach odbywają swoje zgromadzenia, których interesami zajmuje się podsekretarz. Główném zgromadzeniem pozostaje dotychczasowy konwent narodowy w Londynie. Głównemi zaturdnieniami są, zbierać podpisy dla petycyi narodowych do parlamentu których hartyści tym razem spodziewają się otrzymać 3 miliony, i starać się o podwyższenie nauki ludu; co wykonywają podróżujący mówcy i professorowie którzy zarazem są najgorliwszemi w werbowauin członków. W téj nowéj swojéj organizacyi związek chartystów rozciąga się na 282 miast. Prócz tego starają się tu zjednać do tego związku istniejące dotychczas stowarzyszenia robotników; organizacya ich ma pozostać w dotychczasowym stanie, tylko członkowie ich mają wszyscy zostać chartystami, jak to już teraz ma miejsce u krawców, szewców i innych rzemieślników. Teraźniejszą głową całego chartyzmu jest Feargns O'Connor, który między wszystkiemi chartystami w Anglii i w Irlandyi najwięcéj posiada popularności.

Gazeta z dnia 15 ogłasza proklamacyę królowéj, która odracza parlament do dnia 3 lutego przyszłego roku, w którym to dniu zgromadzi się dla załatwienia ważnych przedmiotów. Inna proklamacya J. K. Mci rozkazuje parom szkockim, aby się zgromadzili w Holy-rood-House w dniu 9 stycznia. w celu wybrania innego reprezentanta do izby parów w miejsce zmarłego lorda Elgin.

NIEMCY.

Frankfort n. M. 17 *Grudnia*

Pięćdziesiąt indywiduów czeladzi rzemieślniczéj przed rokiem aresztowanych za udział w spisku rewolncyjnym, który propaganda paryzka w rzeszy niemieckiéj zawiązała wypuszczono tu w tych dniach na wolność porachowawszy im czas inkwizycyi za karę, z wyjątkiem kilku, którzy skazani zostali na $1\frac{1}{2}$ i 2 lat więzienia.

HISZPANIA.

Paryż 21 *Grudnia.* Postanowieniem swém rejencya hiszpańska wzywa duchowne władze do czynienia jéj projektów zniesienie parafii na celu mających we wszystkich miejscach które więcéj jak jednę plebanię mają. Powodem do tego są wielkie zmiany zaszłe w podziale ludności hiszpańskiéj i potrzeba utrzymania zewnętrznéj godności kościoła, aby przez zbytnie rozdrobnienie funduszów z tąd uszczerbku nie doznawał. Okólnik ministeryalny poleca władzom cywilnym Kadyxu, Sewili i Murcyi czuwanie nad listami pasterskiemi arcybiskupów i biskupów miasta wymienionych, dla tego że w tych dokumentach jest niedozwolona wzmianka o papiezkiém *breve* dotyczącem postanowienia rządu przed półrokiem znoszącego towarzystwa do rozszerzania wiary dla tego że jego dążność wcale inne objawiała cele. Dalsze postępowanie przeciw prałatom w mowie będącym za ich działanie przeciw prawu okólnikiem powyższym zastrzeżoném zostało. — Hrabia Almodowar mianowany jest prezesem senatu w nadchodzących posiedzeniach kortezów. — W staréj Kastylii pojawiła się banda rozbójników złożona z przeszło 100 ludzi podzielonych na jazdę i piechotę; okolice miasta Ciudad są najbardziéj niepokojone. — Na wyspie Kuba murzyni niewolnicy zbuntowali się; musiano użyć przeciw nim siły zbrojnéj; 6 murzynów poległo, a kilkunastu jest ciężko rannych. Zdaje się że idea usamowolnienia niewolników na wyspie Kuba upowszechnia się, gdy tymczasem na wyspie Bourbon osadnicy francuzcy jednomyślném postanowieniem rady kolonialnéj oświadczyli się przeciw zniesieniu stanu niewoli murzynów!

Wspomniałem niedawno o piśmie wydanem przez biskupa Malagi, Don Valentin Ortigosa, do Ojca święt. Mogę panu kilka wyjątków zeń przytoczyć. Autor wynurzywszy myśli swoje o pojedynczych, w aflokucyi Papieża z z d. 1 marca mu czynionych zarzutach robi ogólną uwagę nad wielkim błędem a może i niebezpieczeństwém, wywołanem stosownie do jego najpokorniejszego zdania przez fałszywe rachuby dworu rzymskiego a potém pisze: Mówię z całego serca, Ojcze najświętszy, z całéj duszy i jakiekolwiek mam zdanie o polityce kraju mego, choć najniższym będąc z presbyterów nigdy nie zapomnę, że do stanu duchownego należę i nikomu w szlachetnéj gorliwości o honor tego stanu i jego dobre imię ustąpić nie myślę; mimo to przenieść nie mogę na sobie, żebym się nie miał udać do ojcowskiego serca twego i oświadczyć, że wielka boleść serce moje przejmuje !.. Obawiam się bardzo, żeby nieszczęście; któremu duchowieństwo hiszpańskie teraz ulega, jeszcze się niepogorszyło a ulga wielkiéj nie dozwala odwłoki, ponie-

waż w obmyśleniu środków zaradczych bardzo się pomylono« — Koniec zaś jest, jak następuje: »Końcowo w stałém zaufaniu w natchnieniu boskiem, na którym tym nigdy nie zbywa, co godnie na wysoką godność swoję wyniesieni zostali, ja najpokorniejszy z synów Waszéj Swiątobliwości, połączony z tobą w jednéj i tejże saméj wieże i w tejże saméj nadziei i miłości, pokorną u-podnóżka twego składam prośbę, abyś moje całe uszanowanie i moje najpokorniejsze kanoniczne posłuszeństwo przyjąć raczył, w moc którego wzbraniać się nie możesz przyjąć powtórnie moje wyznanie wiary, które tylekroć i wyraźnie z największą jawnością i szczerością w obliczu kościoła katolickiego powtarzałem, na którego łonie macierzyńskiem zawsze z pokorą twego błogosławieństwa apostolskiego się spodziewam.

Madryt 1 Grudnia.

Rząd niema być skłonnym użyć względem zbiegów krystynowskich, którym udało się uciec do Portugalii, prawa jakieby mu służono na zasadzie traktatu zawartego między Hiszpanią i Portugalią, w przedmiocie wzajemnego wydawania sobie dezerterów i zbiegów politycznych, chociaż liczba tych ostatnich jest bardzo znaczna i wszyscy prawie piastowali wysokie stopnie w armii hiszpańskiéj.

Dnia 9 Grudnia.

Jenerał Allesou został mianowanym jeneralnym kapitanem staréj Kastylii, w miejsce jenerła Ribero który odsunięty został z powodu swego postępowania przy powstaniu O' Donnella w Pampelunie, a nawet słychać, że najwyższy trybunał ma przedsięwziąść śledztwo względem jego kroków w owych krytycznych chwilach.

TURCYA.

Konstantynopol 24 Listopada.

Pan Cordova poseł hiszpański przy wysokiéj porcie, wręczył przed kilku dniami ministrowi spraw zagranicznych Rifaat paszy, wielki krzyż Izabelli katolickiéj, nadany mu z powodu traktatu handlowego zawartego między Hiszpanią i Turcyą. Ali Efendi musteszar w wydziale spraw zagranicznych, otrzymał krzyż komondorski tegoż orderu.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 30 do dnia 31 Grudnia.

Narkiewicz Antoni, Ferencewicz Antoni, Brudzyński Jan, Niemojewski Adolf ob., Seidel Karol, Augustynowicz Alexander, Parys Jan ob., Kozłowski Michał, Komar Wiktorya, z Polski; — Pleszowski Hieronim, Zubrzycka Wiktorya ob., Lubaczewski Alfred ob., Kałuski Władysław ob., Smagi Konstanty ob., z Galicyi.

Wyjechali z Krakowa.

Kestler Wawrzyniec, do Polski.

Doniesienie prywatne.

Administracya wyłącznie uprzywilejowanéj Cesarza Ferdynanda *północnéj kolei ogłasza godziny odchodu i ceny tejże na rok* 1841 *i* 1842 *podczas zimy*:

z Ołomońca do Wiednia o godzinie $5\frac{3}{4}$ z rana
„ Przerowa „ „ „ $6\frac{1}{2}$ „

Ceny w Mon. Kow.

dla samych osób
I. klassa 24 grajcary, 2 kl, 15 g. 3 kl. 10. g.
dla osób z ciężarem
I. klassa 15 grajcarów 2. kl. 10 g. 3 kl. 6 gr.
} od osoby na milę

Dzieci do lat 2 są wolne, starsze zaś aż do lat 10 płacą połowę.

Taryfa cen szczegółowych: dla osób, towarów, pak, zwierząt i ekwipażów, które za każdą razą zabrane być mogą, znajduje się w każdym biórze kolei.

Ze stacyi pocztowéj w granicach (Weiskirch) do kolei w Przerowie *omnibusy* przewożą szanownych podróżnych za opłatą 1 Z. R. grajcerów od osoby.

Berno d. 23 października 1841 r.

(6r.) *Pazzani* Dyrektor.

Podpisana ponawia ostrzeżenia dla tutejszych kupców wszelkiego rodzaju, rzemieślników, aptekarzy i rzeźników, że płacąc wszystko gotówką nie przyjmie odpowiedzialności rachónków, jakieby z niewiadomości niniejszego zawiadomienia wyniknąć mogły.

Salomea Gostkowska.